36.

35 ~~34~~

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS
De
MENSIUM DEFECTU;
QVAM

DIVINI NUMINIS AUXILIO,
Consensu & Autoritate
Amplissimæ Medicæ in Academia Regia Hafniensi
Facultatis,
PRÆSIDE
VIRO
NOBILISSIMO, AMPLISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DN. OLAO BORRICHIO,
Medic. Chemiæ, & Philolog. Professore Publ. & Ordin. Celeberrimo,
Pro
SUMMIS IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS
ritè & solenniter conseqvendis
Publico Eruditorum Examini submittit

JOHANNES JUSTUS BÖHME,
Osterodensis Saxo,

Die Maji, Anno 1684.
In Auditorio Superiori.

HAFNIÆ, Typis *Joh. Philip. Bockenhoffer*, Reg. Maj. & Universit. Typogr.

In Doctiſſima hac de menſium defectu diſſertatione nihil animadverti, qvod legibus patriis aut honeſtati repugnet; qvare typis eam excudi poſſe

cenſui

E. BARTHOLINUS.

PERILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO
DOMINO
DN. JOACHIMMO HENRICO
DE BÜLOV,
Hæreditario & Domino in Abbenſen, Falkenberg, Seeltze, Goddenſted, & Huderode, &c.

EQVITI AURATO ORDINIS DANNEBROGICI,

SAC. REG. MAJEST. DAN. ET NORWEG.

REGINÆ MATRIS

CONSILIARIO INTIMO, ET

SUPREMO MARESCHALLO.

ILLUSTRI ET GENEROSISSIMO DOMINO

DN. THOMÆ DE GROTEN,

Hæreditario & Domino in Vret-sted, &c.

SACR. REG. MAJEST. DAN. ET NORWEGIÆ

GUBERNATORI, ET PRÆFECTO PROVINCIARUM FALSTRIÆ ET LALANDIÆ.

Dominis, Patronis & Promotoribus suis maximis

Dissertationem hanc Inauguralem

animo observantissimo

offert

Johannes Justus Böhme.

PROOEMIUM.

EA ſanè partium omnium machinam corporis noſtri hydraulico-pneumaticam conſtituentium artificioſa eſt ſtructura, ut in ea perſcrutanda ingenioſiſſimi qvoq; viri adhuc ſatis exerceantur. Qvotcunq; verò harum deprehenduntur, omnes tamen vel in ſola conſiſtunt textura, vel in perpetuo verſantur motu: hinc illæ vocantur ſolidæ, hæ verò impetum facientes & fluidæ. Qvamdiu hæ partes benè ſunt diſpoſitæ, res eſt in ſalvo, totumq; corpus integra gaudet valetudine; earum verò ſi una à naturali ſuo ſtatu degenerat, heu! qvot & qvam atroces exſurgunt calamitates, imò vacillant, & ruinam ſæpius minantur omnium actionum principia. Hunc in finem contemplari licet automaton, cujus rotula à pulviſculo caſu illapſo in motu impeditur, vel cujus alia qvædam pars optimè polita rubiginis ſordidæ tantillo inficitur: qvicqvid horum acciderit, neceſſariò artifi-

 ciosum

ciosum tale opus à regulari suo motu deficit. Nullum præ nostro corpore artificiosius existit automaton, cujus particulæ etiam exilissimæ uti tam sapienter sunt fabricatæ, & mirum in modum sibi invicem connexæ, ita innumeris toto die corripi possunt vitiis, ut mirum videatur, illud vel per horæ momentum citra morbosum qvendam affectum subsistere posse. Consideremus saltem hac vice massam sangvineam, à cujus motu legitimo omnes corporis nostri dependent actiones, imò tota vita. Ille verò motus deprehenditur duplex, unus localis seu progressivus, alter intestinus. Localis est totius molis liqvidæ per suos tubulos & ductus translatio continua, cujus respectu cordis musculus antliæ vices gerit, pellendo sangvinem per arterias ad totam œconomiæ animalis peripheriam, & rursum per venas ad suum centrum; hinc ille motus in circulum factus circulatio qvoq; vocatur. Intestinus ille secundus est corpusculorum minimorum liqvorem illum vitalem constituentium motus perpetuus, & reciprocus, qvi non tantum in consistentia debita eundem conservat, sed etiam fermentationis tam naturalis, qvàm præter naturalis existit origo. Motum hunc sangvinis experitur inprimis sexus fœmineus nostri generis

huma-

humani, ubi à tempore pubertatis ſingulis menſibus aliqvalis ſangvinis qvantitas per arterioſa uteri vaſa excernitur partim ad ſui ipſius conſervationem, partim ut cedat in nutrimentum fœtus. Excretionem hanc à fermento qvodam uterino procedere, plurimi ſibi perſvadent: cum autem ejus exiſtentia nondum demonſtrari potuerit, non poſſum non tale cum *Clariſſ. Peyero* negare, qvi hac de re cum *Celeberr. Hardero* fuſius egit *Exercit. Anat. Med.* V, VI, & VII. Qvod autem præciſè menſtruo tempore hoc tributum ſolvant, adſcribendum eſt particulis actuoſis & pugnantibus eo tempore in maſſa ſangvinea accumulatis, qvemamodum non rarò videmus, viros qvospiam periodicas pati hæmorrhagias, vel alios fluxus, idq; non alia ferè ex cauſa qvàm ob ſangvinis inteſtinam luctam tum temporis majorem. Menſtruum hoc vectigal de totius corporis fœminei vigore teſtatur, qvod ſi deficiat, plurimis ſymptomatibus, iisq; ſæpius crudeliſſimis porta aperitur. Hæc dum altiori cogitatione volverem, non luſurum me operam putavi, ſi hunc Menſium Defectum latius ſub præſentis Diſſertationis ſchemate diducere, hincq; Praxin ejus annectere pro ingenii qvidem nunc modulo anniterer.

Faxit clementiſſimum Numen, ut cedat
FELICITER!

§. 1.

MEnsium Defectu qvid indigitare velim, cuivis facilè perspicere licebit, qvi noverit qvod per *Menses* in foro Medico nihil aliud denotetur, qvàm illa sangvinis excretio, qvæ singulis mensibus in sexu fœmineo contingere solet, qvamq; *Græci* apprime exprimunt per καταμήνια. Aliis hic morbus *Suppressionis* nomine venit: cum autem significatio ista mensibus, qvi actu jam fluxerunt, competat, æqvivocationis hujus evitandæ ergò convenientius esse videtur *Defectus* nomen.

§. 2.

In genere hæc denominatio accipitur pro omni *Mensium Defectu* tàm naturali, qvàm præter naturali. Ille pro causarum varietate est varius. Retardantur enim naturaliter menses (1) ratione ætatis, ubi in virginibus puellis ante decimum qvartum annum menses raro prodeunt; in Senescentibus post annum qvadragesimum nonum ferè ordinariò iterum cessant. Observationes qvidem prostant, qvod in aliis citius, in aliis tardius extra naturæ consvetum ordinem fluxerint: Hinc puellam qvatuor annorum mensium fluxum expertam esse testatur *Tulpius lib. 3. Observ. c. 36.* de octono autem menstruo historiam profert *Fernel. l. 6. Pathol. c. 16.* Imò sunt, qvibus in summa etiam ætate hic sangvis debito modo profluit, qvod ipse ante duos circiter menses in fœmina sexagesimum septimum annum agente observavi. Illa tamen exempla valdè rara sunt, & à peculiari subjecti constitutione proveniunt, cum juniores, alacriores, spirituosæ, habitiores, diæta lauta utentes, salaciores citius patiantur hunc fluxum. (2) Menses naturaliter retinentur in gravidis & lactantibus, licet interdum qvædam inveniantur, inprimis plethoricæ, qvibus sine periculo statis

tem-

temporibus adhuc profluant, de qvo *Schenckius l. 4. observ.* videri poteſt. (3) Inhibet menſium fluxum naturaliter materiæ minor qvantitas, qvod inprimis evenire ſolet illis, qvæ validioribus exercitiis & laboribus ſunt deditæ, vel qvæ morbo qvodam graviori, ſeu acuto, ſeu chronico laborarunt; cum enim in his ſerum, ut neceſſarium ſangvinis vehiculum, tum per inſenſibilem tranſpirationem, tum per ſudorem ſit depauperatum, ſæpiſſimè menſes emanere ſolent, qvod ſimiliter contingit, ſi aliæ ſangvinis extraordinariæ evacuationes præceſſerint.

§. 3.

In ſpecie ſumitur pro *Menſium Defectu præter naturali*, in qvo materia jam apta, ætateq; ſatis conveniente proptet varia impedimenta & obſtacula ſangvis ille menſtruus emanet, vel licet jam fluxerit, ſubſiſtat aliqvamdiu, & qvidem interdum ad ſatis longum tempus. Hic eſt, de qvo inpræſentiarum ſum acturus. Ut verò in ejusdem eſſentiam eò penitius inqviri poſſit, illius præcipua phænomena conſideranda prius eſſe, neceſſarium duco.

§. 4.

Innumerabilem itaq;, ſi dixerim, calamitatum eſſe exercitum, qvem ſeqvior ſexus experiri ſolet, ſi ſangvinem tempore menſtruo eliminandum retineant, minimè me erraturum exiſtimo. Omnium tamen familiariſſimè conqveruntur de nauſeabundo ventriculo, qvi non ſolum omnem ferè reſpuit cibum, ſed ſæpius inſveta appetit, & plurimis ructibus corripitur. Superveniunt his interdum vomitus tàm ingeſtorum, qvàm liqvaminum flaveſcentium, viridium, viſcidorum, craſſorum, tenuium, &c. ſub qvo vomendi deſiderio ægræ ingentibus excruciantur doloribus. Percipiuntur præterea dolores acerbiſſimi, graviſſimè lancinantes

& pungentes, interdum simul distendentes & vehementer vellicantes, qvi non solum totum abdomen occupant, sed & ad genitalia excurrentes parturientium dolores ferè imitantur, hinc ad lumbos dorsumq; reflexi tandem disparent, successivè denuò recurrentes. Apparet in qvibusdam manifesta abdominis intumescentia; videatur hanc in rem *Poterius*, qvi Mensium Defectum una cum Ascite & Lienteria observavit *Cent*. 3. *Cur*. 44. Adsociat se tumor palpebrarum œdematosus, qvi etiam ferè non semper pedes & qvidem circa malleolos affligit. Lassitudo succedit artuum, imò totius corporis gravitas. Pulsus deprehenditur rarus & debilis. Urinam ut plurimum pallidam, crudam & arenosam, subinde qvoq; flammeam emittunt. Maximè verò afficit respiratio inæqvalis, profunda, suspiriosa, inprimis ubi loca paulò accliviora ascendere volunt. Sangvis sæpissimè in aliis partibus exitum qværit; hinc per mammarum papillas, per umbilicum, per vesicam se exonerat, non rarò qvoq; per nares, os, oculos & aures, & nescio qvæ loca alia impetuosè proruit. Corripiuntur interdum inflammationibus partium tàm internarum, qvàm externarum. Cor ipsum palpitare, arteriæq; ad tempora gravius pulsare incipiunt. Vehementius hinc urgent dolores dentium & capitis immanes, qvi vel anteriori, vel posteriori parti inhærent, jam adsunt pulsantes, jam gravativi. Ingruit animi deliqvium, & presso pede nonnunqvam seqvitur Syncope. Ad somnum valdè sunt proclives, amplexuum autem venereorum minus cupidæ. Floridus corporis color vitiatur, præcipuè verò in genis & labiis pristinæ formæ gratia perit, tota facies ex viridi & flavo pallescit, & tantum non exsangves redduntur; hinc Ictero eas qvoq; corripi, annotarunt *Henricus ab Heer Obs.* 6, & *Bartholinus Cent*. 5. *Histor*.

26. imò

62. imò ſcabies nonnunqvam tenerrimam aliàs cutem non minori cum moleſtia deturpat. Cerebrum tentatur vertigine, cui plerumq; oculorum corruſcatio, inverſio, aut rotatio ſupervenit. Afficiuntur delirio, & affectibus melancholicis. Horrendis non minus exercentur motibus convulſivis & ſpaſmodicis; alias enim ſtridor dentium corripit, aliæ gulam laqveo qvaſi conſtringi ſibi imaginantur. In ipſam tandem hos motus degeneraſſe Epilepſiam tum obſervationes Medicæ ſugerunt, tum ex Praxi qvotidiana non eſt ignotum.

§. 5.

Enumeratis itaq; plurimis phænomenis, qvæ ex *Menſium Defectu* tanqvam genuino ſuo fonte freqventisſimè propullulare ſolent, inqvirendum nunc eſt, qvodnam ſit *Subjectum*, vel qvænam pars in hoc affectu præ reliqvis afficiatur. De hac eò certiores fieri poſſumus, ſi ex *Phyſiologicis* in animum revocetur, qvonam modo menſium fluxus naturalis contingat. Illum à Maſſæ ſangvineæ motu inteſtino, ſive ejusdem ὀργασμῷ dependere, ſupra jam tum in *Proœmio* eſt propoſitum. Cum verò motus talis parùm efficere valeat, ſi viæ non adſunt patulæ, per qvas lunare illud tributum excerni debeat, examinandus eſt uterus, qvi ad hanc actionem vias tales ſuminiſtrat.

§. 6.

Qvem in finem non eſt, ut omnes uteri partes perveſtigem, cum hoc non ſit res mei inſtituti: Uterus enim ſtructura ſua admiranda Anatomicorum manus & ingenia tantoperè hactenus exercuit, ut nullus etiam locus in eo ſuperſit, qvi non ſive cultellorum, ſive ingeniorum acie ſit tactus. Eſt verò in tantum ejus conſideratione hic opus, qvatenus eſt corpus ex copioſiſſimis fibris nerveis conſtructum,

ctum, & hinc ipſi cum reliqvis partibus nervoſis maximus intercedit conſenſus. Conſtat porrò, ipſum vaſculis tam lymphaticis, qvàm ſangviferis arterioſis & venoſis eſſe prædit um, qvæ ſerpentino, vel flexuoſo ductu per ejus ſubſtantiã excurrunt. In illam propaginem nerveam ſi ſpiritus animales debito modo influunt, nec vaſa arterioſa in conformatione ſint vitiata, turgeſcenti ſangvini patet exitus & menſes legitimè procedunt. An verò per uteri, vel ejus vaginæ arterias ſangvis ille exeat, Autores inter ſe diſſentiunt; cum autem copioſiora vaſa circa uterũ, qvàm ejus vaginam exiſtant, aliæq; rationes adſint, qvæ per uteri vaſa utplurimum ſangvinem menſtruum naturaliter prodire perſvadent, nos qvoq; huic ſententiæ ſubſcribere non dubitamus; licet non negemus, qvod interdum etiam pro accidentium varietate per vaginæ vaſa ſangvis ille eliminetur. Ex qvibus luculenter patet, non ſolũ maſſæ ſangvineæ motum inteſtinum, ſed etiam uteri ſtructuram naturalem ad menſium fluxum abſolvendum reqviri. Hinc ſi ille deficit, facilè cuivis colligere licet, qvod vel in ſangvine, vel in utero, vel in utroq; ſimul vitium latere oporteat, adeoq; *duplex* hujus morbi *Subjectum* debere conſtitui.

§. 7.

Cognito *Subjecto* progreſſum facimus ad *Cauſas*, qvæ effectum illum præter naturalem producunt. Illas methodo recepta diſtingvimus in *proximas & remotas*. *Cauſæ proximæ* ratione duplicis *Subjecti* ſunt *duplices*, *aliæ* enim ſangvini, *aliæ* utero in hærent. Conſiderabimus itaq; *primò* maſſam ſangvineam, qvæ proximè hoc malum producit, ſi illius motus inteſtinus imminuatur aut deficiat ob particularum ſangvinis activarum, ſpirituoſarum nempe, & ſulphureo-ſalinarum volatilium penuriam, aut earundem iner-

inertiam. *Illud* contingit, *vel* qvia tales particulæ non sufficienti copia generantur, *vel* qvia per evacuationes sensibiles, aut insensibiles præter modum, qvacunq; etiam ratione fiat, absumuntur. *Hoc* verò vitium exoritur (1) Si particulæ Sulphureo-Salinæ volatiles in sangvificatione non ritè exaltantur & evolvuntur, hinc non solùm minus subtiles & agiles evadunt, sed & earum locô, partium serosarum, aqvearum, adeoq; inertium emergit abundantia, qvæ deinde crassescunt, & in massam viscidam ac glutinosam coëunt. (2) Licet debito modo tales sint productæ, aliis tamen heterogeneis, viscidis nempe, crassis, terrestribus, maximaq; ex parte acidis & austeris majori copia obruuntur, & supprimuntur, adeò ut his compedibus injectis ad activitatem suam exercendam minus aptæ existant.

§. 8.

Multum momenti hinc situm est, qvalis sc. chylus in primis viis elaboretur, cum fontalis stomachi digestio rectè gubernatrix cæterarum velut sibi subalternatarum dicatur ab *Helmontio Tr. Jus duumviratus* §. 59. Unde, si alimenta convenienti modo assumuntur, assumta legitimè dissolvuntur, laudabilis seqvitur chylus, optimiq; sangvinis fit generatio. Qvando verò in ventriculo & intestinis non ritè evolutæ sint particulæ alimentorum subtiliores volatiles, acidus & viscidus evadit chylus, qvi massæ sangvineæ infusus in humorem crudum & aqvosum diluitur; sangvis exinde in convenienti sua textura planè immutatur, minusq; fluxilis & mobilis, sed potius firmior, tenacior & crassior æqvabili motui intestino ob particulas salinas inprimis volatiles urinosas abundanti contrario acido depressas ineptus existit, indeq; minus spirituosus, sed torpidus & semicoagulatus circularem motum tardiorem efficit, ut non tam

 prom-

promtè per exiles ſangviferos canales trajici qveat, unde *Menſium Defectum* exoriri neceſſe eſt, qvem hinc plurima alia concomitantur ſymptomata. Sangvis enim ille craſſus in minutiſſimis pulmonum vaſculis ſubſiſtens veſiculas earum comprimit, ut ſufficiens aëris qvantitas illabi neqveat, hinc preſſo pede reſpirationis ſeqvitur difficultas. Cordis verò ventriculis adhærens viſcoſus ſangvis, lymphæq; refluæ acor fibras ejus irritans cordis muſculum ad crebriorem contractionem & palpitationem cogit.

§. 9.

Acidarum inprimis particularum in maſſa ſangvinea confluxus & coacervatio malum ſemper gravius & pertinacius reddit. Hæ qvippe ſerum rubicundi illius nectaris perpetuum vehiculum per texturæ mutationem non alio modo coagulant, quàm ſi extra corpus illud, qvod ſangvini venæ ſectione emiſſo ſupernatat, promtè in craſſamentum viſcoſcum qvaſi caſeoſum à ſpiritu Nitri coagulabile exiſtit. Sic ſuperfluum illud acidum condenſando & glutinoſius reddendo ſerum reliquas ſpirituoſas ſangvinis particulas ſupprimit, qvo minus energiam debitam exſerere poſſint, ſed virium plerumq; languor ſuccedat. Inde etiam non ſolùm minor, ſed & vitioſa ſpirituum animalium fit generatio, cum enim non tàm ſubtiles & mobiles, ſed fixiores exiſtant, motusq; inordinatus ipſis ſæpius imprimatur, ægræ tales utplurimum evadunt triſtes, animiq; defectu corripiuntur, qvem temporis ſucceſſu Melancholia tandem ſubſeqvitur. Qvando ſeroſæ particulæ è maſſa ſangvinea per glandulas conglobatas ſeparatæ in peculiaria vaſa recipiuntur, lympham, ut ex *Phyſiologicis* notum eſt, conſtituunt: Hæc cum itidem lenta, viſcoſa, plurimisq; particulis acidis inqvinata ſit, in refluo verſus ſuperiora motu præcipuè impedi,

pedi,

peditur,& in tenerioribus partibus reſtagnat, unde in pedibus, cruribus, artuumq; extremitatibus tumor œdematoſus obſervatur.

§. 10.

Non autem ſolum ſerum, ſed etiam rubicundi liqvoris partes, Sulphureæ inprimis, in textura ſua ab acido illo præter naturali, eiq; variis aliis admixtis particulis variè immutantur, qvæ ſeroſis viſcidis involutæ tàm in glandulis ſubcutaneis, qvam vaſis capillaribus ad extremam cutis peripheriam excurrentibus ſubſiſtunt, ſuccumq; illum, ſubcuticulare reticulum oblinentem, ſua prava tinctura inqvinant, ut priori florido, oculisq; jucundiſſimo colore penitus ferè extincto, pro varia hinc radiorum lucis reflexione modò hic, modò ille color fœtidus in ſuperficie corporis exhibeatur. Cuticula enim in hoc negotio ſaltèm ſe habet, ut ſimili utamur *Pechlini de Habitu & Colore Æthiop. c. 15. p.* 160, inſtar vitri lamellæ, qvæ pellucida magis, vel opaca picturis impoſita harum chromatiſmos itidem lucidiores, vel obſcuriores refringere ſolet. Acidæ hæ tandem particulæ acriores interdum factæ ſi per localem ſangvinis motum ad partes membranoſas, copioſisq; fibris nerveis inſtructas deferuntur, iis inhærentes ſpicula ſua infigunt, easq; irritando heu! qvantos motus inordinatos in machina illa corporea excitant, ubi modò paſſionibus hyſtericis, modò aliis convulſionibus epilepticis miſerrimæ illæ ægræ excruciantur.

§. 11.

Radices autem hujus mali utplurimum in primis viis latitare, non ſolùm moleſtiſſima illa indigitant ſymptomata ſuperius partim enumerata, ubi ægræ præter atroces præcordiorum anguſtias & anxietates, ventriculi inflationem, ingratos ructus, murmura, & borborygmos patiuntur, qvæ

inpri-

inprimis incrementum capere ſolent, ſi alimenta conſiſtentiæ viſcidioris, nimiaq; qvantitate acida aſſumuntur; verùm etiam ex juvantibus hoc colligere licet, cum in hoc affectu utplurimum ab evacuandis & corrigendis primis viis incepta cura felicem experiamur progreſſum & eventum.

§. 12.

Progredimur jam ad *alteram cauſam proximam*, qvam in *uteri* ſubſtantia latitare ſuperiùs aſſeruimus. Hæc nihil aliud eſt, qvam nimia viarum anguſtia. Poſito enim, maſſam ſangvineam in craſi ſua optimè eſſe conſtitutam; ſi verò viæ, per qvas hic menſtruus fluxus eliminandus eſt, minus ſint apertæ, impedimento ſunt, qvo minus ipſi liber pateat exitus. Illæ autem ſunt *vel* adducentes, *vel* emittentes. Per *adducentes vias* vaſcula ſangvifera arterioſa intelligo, qvæ qvovis modo coarctata ſangvinis fluxum prohibent. Contingere verò hoc poteſt vel à pingvedine, vel cicatrice, vel à tumore qvodam præter naturali partium circumjacentium, ſcirrho nempe, vel inflammatione veſicæ, aut inteſtini recti. Sic ex fibrarum uteri conſtrictione nimia hoc malum provenit, ubi pori & vaſa adeò anguſta redduntur, ut ſangvis, licet exitum affectet, per eorum exilitatem permeare & egredi non valeat, ſed regurgitare cogatur; hinc nimium turgeſcens per alia conventiora loca egreſſum ſibi parat v. g. per vaſa hæmorrhiodalia, per vomitum, per nares, &c. Facilè exinde colligere licet, qva de cauſa puellulæ primo pubertatis tempore qvàm ſæpiſſimè hoc affectu corripiantur, cum ſangvis hic locorum nondum prodierit. Maſſæ ſangvineæ vitium hic qvoq; concurrit, ſi illa plurimis partibus craſſis & viſcidis, ut ſupra dictum, eſt referta; hæ enim exilibus uteri tubulis ſangviferis ſubſiſtentes & ſenſim, ſenſimq; cumulatæ eos obſtruunt, qvo ſangvis exitum invenire neqveat.

§. 13.

§. 13.

Emittentes viæ vagina & collum uteri dicuntur, qvippe horum angustia qvælibet sangvinis fluxum cohibere nemo dubitabit. Observatur autem talis vel à primo ortu, ut in atretis, seu imperforatis, vel à qvacunq; causa alia, vulnere nempe, ulcere, scirrho, &c. Sic ab uteri gangræna & collo contorto crassissimo mensium fluxum cessasse refert *Rumlerus Obs.* 55. Ab ulcere historiam narrat *Benivenius de abdit. sanat: & morb. causis cap.* 31. de muliere, cui lues venerea matricem eroserat, & Medici incuriâ, qvicqvid erosum fuerat, oris invicem conjunctis, occalluerat. Plura ejusmodi exempla adducere nimis prolixum foret, qvæ satis superq; apud Observationum scriptores curiosus lector inveniet.

§. 14.

Expositâ causâ proximâ ulterius inqvirendum erit in *remotas* ad *Mensium Defectum* disponentes, qvæ sunt *res non naturales*, inter qvas primum locum obtinet *aër*. Qvanta ejus sit necessitas, qvanta vis in corpus nostrum, qvanta vel commoda, vel incommoda suo nobis influxu conferat, memorare non est hujus loci. Breviter saltim attingam istas ejus qvalites, qvarum in *mensium defectu* procreando ratio qvodammodo haberi debet. Hoc igitur respectu eum culpo, si existit nimis frigidus & crassus. Hic enim vel pressura sua in pulmones irruens, & sangvini admistus vario modo alterare eum potest, præprimis motum ejus intestinum impediendo per particularum aqvearum & acidarum commixtionem; vel corpori circumfusus fibras cutis adeò constringit, qvò glandularum subcutanearum pori minus sint patentes, sed insensibilis transpiratio pro inutilium partium è massa sangvinea segregatione corpori maxi-

C mè

mè neceſſaria valdè imminuatur; vel uteri fibras ejusq; vaſa ſangviſera in extremitatibus coarctando ſangvini liberum exitum non admittit, qvod facilè evenit, ſi äer frigidus veſtibus non benè munito abdomine ſuſcipiatur, aut ſi nudis pedibus in pavimento incedant; aut pedes aqvæ frigidæ immittant, menſium inprimis fluxu inſtante.

§. 15.

Aſſumpta porrò hac in re multum conferunt qvantitate & qvalitate nociva: Si enim fœminæ nimium gulæ blandiuntur, ut plus ingurgitent, qvàm ventriculi menſtruum efficaciâ ſuâ diſſolvere, & in chylum laudabilem convertere poſſit, alimenta maxima ex parte abeunt in maſſam crudam, viſcidam, qvæ ad maſſam ſangvineam tranſlata eam neceſſariò corrumpit. Notum enim eſt ex Chemicis, qvod inter rem ſolvendam & menſtruum ſolvens certa reqviratur proportio, qvod etiam hìc non eſt negligendum. Qvalitatem aſſumtorum qvod attinet, nihil magis mulieribus noxium eſſe experientia teſtatur, qvàm largius ingeſta acida, & ex his parata omnia acetaria. Confinia his ſunt ea, qvæ ex particulis terreis acido mixtis conſtant, & in lingva ſtatim auſteritatem ſuam produnt, ſive ſint ipſa medicamenta talia, intempeſtivè, aut cum regimine incongruo adhibita; ſive alimenta immodicè uſurpata, ut vinum auſterum, fructus crudi, præſertim poma auſtera, meſpila, ſorba, &c. Referenda huc ſunt omnia, qvæ firmioris & compactioris ſunt conſiſtentiæ, qvalia ſunt omnia nimis ſalita, & fumo indurata, item pingvia, viſcida & glutinoſa, v. g. panis non exactè coctus, placentæ à furno adhuc calentes, ſimiliaq; ciborum genera. Qvo ſpectant etiam fructus horarii aqvoſitate nimia ſcatentes, ut melones, cucumeres; item potus aqvæ frigidæ & cereviſiæ non benè defecatæ. Omnia namq; hæc

hæc vel menſtrui ventriculi efficaciam eludunt, vel ſi ab ipſo ſint diſſoluta, emergit tamen inde chylus crudus & acidus; qvid igitur mirum, ſi errata primæ digeſtionis in nulla alia corrigi qveant, ſed maſſæ ſangvineæ craſin invertendo menſium fluxum cohibeant?

§. 16.

Cum *motus* & *exercitium corporis* legitimum ſanitatis præſervativum ſit, cujus beneficio ſangvinis motus localis & inteſtinus, ſpirituumq; volatilium productio augetur, unde aſſumtorum diſtributio, & heterogeneorum ſeparatio optimè procedit, qvod ruſticorum & mechanicornm gens, præ aliis ſana, toto die confirmat; ita *ſomnus* immoderatus, & *qvies* nimia, qvando graviorum pertæſæ laborum puellæ vitam ſedentariam amant, diuturnis in ſpecie ægritudinibus feneſtram aperit, varias excrementitias particulas in corpore colligendo. Motus verò talis ſi non ſit moderatus, ſed plerumq; nimius inſtituatur poſt paſtum à virginibus in choreis ducendis, aſſumta citiùs qvàm in chylum debitum converſa ſint, è ventriculo & hinc per inteſtina & chylifera vaſa ad maſſam ſangvineam propelluntur.

§. 17.

Excreta qvoq; Symbolum ſuum hic conferunt *ſive* ſint *pauciora*, qvando recrementa maſſæ ſangvineæ non ſufficienter ſub urinæ, vel ſudoris vehiculo eliminantur; *ſive* ſint *nimia*, cum particulæ ſeroſæ utiles, & cum his ſpirituoſæ præter modum abſumuntur. *Affectus* tandem *animi* maximam alterandi & afficiendi vim habent in ſeqviori ſexu, qvi utplurimum iis maximè indulget; hi enim ſpiritus conturbando aut concentrando ſangvinis motum maximè remorantur. Veneris præſertim deſiderium, longasq; inducias fervens juvencularum ſangvis ægrè fert. Triſtitia, an-

xiæ & profundæ cogitationes , terror ſubitaneus menſibus peſſulum de facili obdere poſſunt ; qvod virgini menſtrua patienti, dum improviſo humi proſterneretur, veritæ, ne naturalia detexiſſet, pro pudore accidiſſe, ipſe mimini.

§. 18.

Signa qvod ſpectat *Diagnoſtica*, illa ex ſuperius recenſita morbi hiſtoria luculenter patent , ægræ tamen confeſſio & relatio inſtar omnium eſt ſignorum. An verò ex vitio maſſæ ſangvineæ, vel vaſorum uteri hoc malum acciderit, meritò eſt conſiderandum. Colligere hoc licet ex ſangvine aliis locis prorumpente v. g. naribus, vaſis hæmorrhoidalibus &c. qvod omnium maximè contingit in juvenculis , qvæ hunc fluxum nondum ſunt expertæ. Qvando verò illæ, qvibus menſes actu jam antea prodierunt, hoc affectu corripiuntur, & huic ſupra recenſitorum ſymptomatum qvædam ſuccedant, maſſæ ſangvineæ vitium in culpa eſſe, non eſt dubitandum. Probè hic erit obſervandum, qvod meretriculæ gravidæ ſæpius conqverantur de *menſium defectu* , & per hujus curationem à conceptu ſeſe liberare ſtudeant. Cautè tunc agendum eſt Medico , ne fallatur , ſuamq; famam, omnemq; exiſtimationem perdat. Facilè tamen hoc dignoſci poteſt, ſi benè perpendantur conjuncta ſymptomata, ubi variis qvæſtionibus inſtitutis miſeræ tales citius ſe produnt.

§. 19.

Eventum morbi ſymptomatum vehementia major vel minor, functionumq; læſio gravior, leviorq; , & morbi variæ cauſæ determinabunt. In univerſum autem cenſeri poteſt, *prognoſin* hujus affectus non abſolutè eſſe lethalem, nec ſemper etiam ad ſalutem tendere. *Hippocr.* qvidem *lib.* I. *de morb. mul.* exiguum affert ſolatium illis ægris, cum omnem men-

menſium ſuppreſſionem, qvæ ultra ſex menſes duraverit, incurabilem exiſtimat. Cui aſſenſum præbet *Roder. à Caſtro l. 1. de morb. mul. c. 3.* Huic autem effato tum ipſa refragatur experientia, cum propria obſervatione annotaverim virgines aliqvot per biennium ferè hoc fluxu carentes, qvæ per Dei gratiam fuerunt reſtitutæ; tum idem autor *lib. 4.* hiſtoriam de ancilla qvadam refert, qvæ per ſeptem annos menſium retentionem paſſa priſtinam recuperaverat valetudinem. Malum tamen eſt periculis plenum, non ſolum ob inſeqventia ſuperius memorata ſymptomata; verùm etiam, qvia morbi, qvibus ſupervenit *menſium defectus* deteriores, curatuq; difficiliores redduntur. Chronici inprimis non ſolent curari niſi promoveatur menſium fluxus, in hoc enim cardo ſanitatis mulierum conſiſtit, & ſemper in qvovis morbo ad menſium excretionem reſpiciendum eſt. Licet autem morbus hic, qvo magis fuerit inveteratus, eò magis etiam chronicus evadat, & maxima ex parte ille, qvi ex viarum uteri huic excretioni inſervientium mala conformatione dependet: ſi tamen à reliqvis ſupra enumeratis cauſis ortum duxerit, convenientibus remediis, legitimo tempore adhibitis, profligatur nunc citius, nunc tardius, pro ipſius individui, ſymptomatumq; conjunctorum differentia. Qvando verò graviora mala v. g. Phthiſis, vel Hydrops ſuccedant, de recuperanda valetudine ſpes certa minimè affulget, ſed potius ſiniſter inde arguitur eventus.

§. 20.

Diſpiciendum tandem, qvid valeat ars operoſa medentum, qvid ferre recuſet. Indicationes itaq; in omni *menſium defectu* præter naturali curando obſervabiles qvod ſpectat, reſpiciunt hæ *vel* maſſam ſangvineam, *vel* ipſum uterum; ubi ſimul non minori cura allaborandum eſt, ut *ſym-*

ptomata graviora, qvantum fieri poteſt, præcaveantur, aut mitigentur. Si itaq; ex vitio ſangvinis *menſium defectus* originem duxerit, omnium primò reſpiciendum eſt, ut ſangvini motus inteſtinus deficiens reſtituatur; qvod fieri debet *Vel* augmentando in ſangvine particulas ſpirituoſas, Sulphureo-Salinas volatiles; *Vel* corrigendo earundem inertiam, & à compedibus, qvæ activitatem earum impediunt, easdem liberando. *Prius* perficitur per aſſumta talia, qvorum uſu copioſiores particulæ activæ in ſangvine generantur, qvod monebimus infra, ubi de *Diæta* agendum erit. *Poſterius* verò obtinebimus (1) removendo fomitem, unde ſangvini inutiles particulæ continuò invehuntur, morbusq; incrementum capit. (2) Alterando tales tum in primis viis reſiduas, tum in maſſa ſangvinea jam exiſtentes. (3) Easdem immutatas per convenientia loca evacuando. (4) Ipſi ſangvini fortiorem motum conciliando. In genere tamen hìc eſt notandum, qvod ægræ tales, qvo benignius tractentur, eò citius ſoleant reconvaleſcere: duci enim amat natura, non pelli. Cura itidem felicius inſtituitur vere & æſtate incipiente, cùm circa illa anni tempora tranſpiratio inſenſibilis liberius procedat, humoresq; in corpore magis ſint mobiles.

§. 21.

Ut igitur morbi incrementum præcaveatur, & fomes pro multiplicatione cauſæ morbificæ ſubtrahatur, *Vomitoria* omnium optimè ſuum præſtant officium, qvæ egregia deſumuntur ex *Antimonio*, ſi ritè fuerint parata. Eminet inter hæc *Tartarus emeticus*, *Oxyſaccharum emeticum à Ludovico in Pharm. p. 212. deſcriptum*, qvæ debito modo adhibita absq; inſigni violentia, ſufficienter tamen, evacuant. Præter hæc præſtantiſſima etiam ſunt *Mercurius vitæ*, *Vinum*

Vinum emeticum, paratum è Croco metallorum, qvi in vino acidulo infunditur, qvod hinc probè filtratum propinatur. Obſervandum autem, qvod ſæpius *vomitoria* talia in plurimis morbis chronicis, ita etiam in hoc affectu operationes ſuas ſæpius non exſerant (1) ob mucum ſeu humorem viſcidum ac tenacem, parietes ventriculi undiq; oblinentem, per qvam cruſtam mucoſam cum non æq; ac facilè penetrare qveant ſpicula particularum vomitorii, fit, ut hoc in duplicata etiam doſi nihil vel parum operetur. (2) Ob acidum ventriculi præter naturale intenſius figens & corrigens texturam particularum vomitoriarum; qvemadmodum hoc pariter videmus in affectibus Melancholicis & Hypochondriacis &c. unde inverſa illorum textura nullus ſeqvitur effectus. Commodum hinc erit ratione *prioris* præmittere talia, qvæ humorum viſciditatem incidendo, & diſſolvendo attenuant, qvatenus ſunt remedia qvælibet *acria*, *Salina* tum *fixa alcaliſata*, ut *Salia plantarum omnia*, e. g. *Sal Abſinth. Cent. min.* &c. tùm *urinoſa volatilia*, ut *Spirit. Sal. ammon; Sal C. C. volat.* tum etiam *acido-ſalſa*, ut *Tartar. vitriolat; Sal ammon. Nitrum vitriolat. Cremor & Cryſtalli Tartari; Terra fol. Tartari, Sal digeſtiv. Sylvii.* Ratione *poſterioris* verò conveniunt omnia *acidum abſorbentia*, & *invertentia*, qvo ſpectant omnia particulis *terreis*, *alcalinis* pollentia, ut *Conchæ præp; Corall. Lap. cancr. Teſtæ ovor.* præparata item ex *Marte* inferius videnda, uti qvoq; *Salina fixa & volatilia* jam recenſita. Cum igitur in noſtro affectu duo illa impedimenta non rarò ſimul occurrant, maximè proficuum erit, hæc duo remediorum genera conjungere, ut una qvaſi fidelia duo dealbentur parietes. Poſt qvæ propinatum medicamentum vomitum movens laudabilem dabit effectum. Caveat tamen Medicus, & vomi-

vomitoriis nullo modo utatur in *menſium defectu* ex uteri vitio: cum in tali ſtatu periculum hoc ſubſit, ne iisdem menſtruatio per vomitum cruentum ſuperflua concitetur.

§. 22.

Remota eo modo radice morboſa, alterandæ ſunt particulæ excrementitiæ tàm in primis viis reſiduæ, qvàm eæ, à qvibus maſſa ſangvinea eſt vitiata; easdem verò inprimis eſſe particulas acidas, auſteras, ponticas, & inde emergentes terreſtres, viſcidas & glutinoſas, ſuperius elucidatum eſt. Convenient itaq; cuncta *acidum abſorbentia*, qvalia ſunt inprimis *animalium partes duræ*, cornua, dentes, oſſa tàm uſta, qvam ſine igne & philoſophicè calcinata, ut *C. C. Ebur*, *Dens hippopotami*, *Maxill. Luc. piſc*; *concreta* qvoq; *animalium* qvaſi *lapidea*, ut *Lap. Cancr. Percar. Teſt. ovor.* & *his affinia marina*, ut *Conchæ*, *Mat. perlar.* Ex regno minerali optimè hoc præſtant *tùm* ſimplici modo præparata ut *Terra ſigill. Bol. armen. Cryſtall. Lap. hæmat. Corall. Unicornu foſſ. Zinnab. nativa*; *tùm* nova exinde per ignem provenientia concreta, ut *Antimon. diaphor. Bezoard. Mart. Joviale*, *Bez. miner. Antim. diaphor. martiale Ludovici in Pharm. p. 330. Zinnab. Antim.* Excellit inter hæc *Mars*, morborum chronicorum potentiſſimus debellator, ut & omnia ex illo præparata in forma ſicca & liqvida, qvalia ſunt *Limat. Mart*; *Croc.* M*art. ſimp. per rorem majalem aut ſaltem aqva comm. paratus*, *Vitriol. Mart*; *Tinct. Mart. cum ſucco Cydon. vel Pom. par*; *Tinct. Mart. Tartariſata Ludov. in M. A. N. C. anno 3. p. 454. Tinct. Mart. Zwelff*; *Liqv. Mart. Solaris*, *Extr. Mart. Tartariſat.* Pro legitimo autem *Martis* & illius præparatorum uſu attendendum eſt; (1) ut habeatur ratio texturæ ventriculi in ægrotante, qvæ nunc delicata & ſenſibilior, nunc minus ſenſilis &

robu-

robuſtior. In priori & ſubtili fibrarum textura *Martialia* in ſubſtantia minus conveniunt, ſed qvatenus in minima ſui ſunt redacta, hinc pro hoc ſcopo liqvida præferenda ſiccis: in poſteriori, ubi fibræ duriores qvaſi, in conſiſtentia paulò craſſiori propinari poſſunt. (2) Ne *Mars* nimium ſaturetur ab acido extra corpus noſtrum; nam ita acidum intra corpus minus abſorbet, ſed in ventriculo & inteſtinis inſtar calcis mortuæ hæret. (3) Poſt aſſumta *Martialia* corpus eſt convenienter movendum, ut promoveatur acidi exorbitantis motus ad appropriatum magis activitatis ſuæ objectum, adeoq; ab eodem promtius & uberius ita abſorbeatur.

§. 23.

Huc porrò ſpectant *acidum ſaturantia*, & qvæ particulas viſcidas, indeq; enatam maſſæ ſangvineæ conſiſtentiam firmiorem & craſſiorem attenuant, & incidunt, qvalia ſunt (1) *Salia fixa alcalia*, qvocunq; modo calcinando ex vegetabilibus parata, ut *Sal Tartari, & ejus liqvor oleum Tartari; Tinct. Tartari, Sal Abſinth. Artem.* &c. hæc qvo magis talia, eò magis acidum ſaturant, & hinc in *Sal ſalſum* mutata egregiè viſcida incidunt atq; attenuant, ſimulq; *Diuretica* evadunt; qvem ſcopum non minus obtinebimus per *Salia* ex acido & alcali compoſita *Salſa*, ut *Sal ammon; Flor. Sal. amm. ſimpl. & martiales, Arcan. dupl. Mynſ. Sal digeſt. Sylvii, Cremor & Cryſtalli Tartari; Tart. Tartariſatus; Arcan. Tartari; Terra fol. Tart; Tartar. Vitriolatus*, ſed non communi modo ex Spiritu Vitrioli, verùm ex ipſo Vitriolo ſoluto modô Tachenianô paratus: *Vid.* hujus *Clavis ad Hipp. Chem.* (2) Omnia *Salia volatilia urinoſa* in forma ſicca & liqvida, tàm *macra*, qvàm *temperata, ſeu oleoſa*, ut *Spir. Sal. ammon. ſimp. & compoſitus*, e. g. *Sal vol. oleos. Sylv; Spir. Sal. ammon. ſuccinatus, aniſatus*, &c. *Spir.*

Ebor. Fulig. C. C. Sal. vol. C. C. Succini, & inde proveniens egregius Liqvor C. C. ſuccinatus, Spir. & Sal Tartari vol. inprimis qvi ex fecibus vini prolicitus, beneq; rectificatus, vel qvi ex *Tartaro* cum proprio alcali fermentato instar *Spirit. Sal. ammon.* ſubtilis elaboratur: Pertinent huc omnes *Spiritus vegetabilium urinoſi* per putrefactionem parati. Hæc & ſimilia acidum qvàm optimè deſtruunt, ſuisq; particulis rigidis penetrantibus, & parvorum gladiorum cuneorumve inſtar findentibus viſcida attenuant, incidunt, firmiterq; cohærentia ſeparant, unde qvoq; maſſæ ſangvineæ excrementa modò per ſudorem, modò cum urina è corpore eliminant. (3) *Vegetabilia & Gummata*, qvæ ſapore plus minus *acri vel amaricante* ſe commendant, craſimq; habent *in ſale volatili plus minus oleoſo* conſiſtentem, ut *Rad. Ari, Acori, Angelicæ, Galangæ, Zedoar. Bacc. Junip. Herb. Abſinth. Cent. min. Cochlear. Meliſſ. Menth. Roſmar.* &c. Inter Gummata verò, reſinoſa videlicet, hic eminet *Gumm. ammon.* egregiè viſcidi inciſorium, ſive qvoad totam ſubſtantiam, ſive reſinoſam ſaltem ſub *Tincturæ* nomine exhibeatur: *illud* contingit, qvando in menſtruo acidulo fuerit ſolutum, *hoc* verò, qvando mediante *Spir. vini Tartariſato, vel Tinct. Tart.* acri reſinoſa tantum ſubſtantia extracta fuerit. Succedunt huic *Myrrha, Aloë*, & omnia ex his variè præparata, ut *Elix. P. P. Eſſ. Abſinth. ſimpl. & compoſ. Eſſ. Myrrh. cum Spir. vini Tartariſato, vel*, qvod melius, *cum, Spir. Sal. amm. Succinato* parata. *Extractum Samb. Junip. Zedoar.* &c.

§. 24.

Enumerata hæc *alterantia* cum variô modô miſceri, ſibiq; invicem combinari poſſint, ita pro circumſtantiarum ratione variâ etiam formâ ægrotantibus exhibenda ſunt.

De

De *alterantibus* tamen *fixis* eſt notandum, ne diutius, aut ſaltem ne in doſi nimia una vice uſurpentur, ſed interpolatis potius vicibus, ut illud, qvod abſorbuerunt, à natura ſpontè cum aliis excrementis eliminetur. Cum non rarò qvoq; contingat, qvod propinata talia fixiora, ac minus reſolubilia ex texturæ mutatione adſtrigentia in corpore evadant, aut plus minus ſaturata circa primas vias nunc ventriculi, & inteſtinorum tunicæ villoſæ, nunc plicis & cellulis eorundem pertinacius inhæreant, maximè conſultum erit, *blandè purgatia, primasq; vias abſtergentia* ſubjungere. Efficimus hoc inprimis *Alöe ſelecta*, aqva tantum ſimplici extracta, qvæ vel ſola, vel cum *Tartareis* mixta & *Reſina Scammon.* roborata egregiam materiam ſubminiſtrabit pro parandis pilulis minoribus in hoc caſu exhibendis. Succedunt huic *Senna* & *Rhabarb.* in infuſo propinanda, R*ad. Gialapp.* & ejus *reſina*. Qvibus deniq; paulò *fortiora* interdum ſubſtituere licet, & qvidem, ſi materia adhuc viſcidior occupaverit primas vias, qvalia ſunt *Reſina Scammon. Mercur. dulc. Rad. Helleb. nig.* ejusq; *Extractum, Extr. Colocynth.* Hæc inde etiam erunt proficua, qvod non ſolùm præter irritationem inteſtinorum, & ibi contentorum evacuationem, uterus per conſenſum nervorum etiam irritetur, ſed & in maſſam ſangvineam agant, ibiq; glutinoſa diſſolvant & colliqvefaciant; unde obſervatum ſæpius, à tali adhibito purgante menſes rediiſſe.

§. 25.

Depuratâ ſic maſſâ ſangvineâ à particulis ſuis inutilibus, reliqvum eſt, ut eidem motum rapidiorem & concitatiorem conciliemus, ut perruptis vaſculorum uteri oſculis exitum promtius inveniat. Optimè hoc præſtant omnia *aromatica acria*, hisq; cognata alia de *Sale volat. oleoſo participantia,*

tia, ut *Pulegium*, *Ruta*, *Salv. Rosmar. Cinam. Caryophyll. arom.* & meretricularum solatium *Sabina*, *Rad. Angel. Zedoar. Galang. Crocus*, *Myrrha*, *Castor.* omniaq; ex iisdem præparata, ut *Essentia Croci*, *Cinam. Myrrhæ*, *Castor. cum Spir. Tart. vol. vel Spir. Sal. ammon. vinoso* parata; *Ess. Camphoræ* concentratior, *Tinct. Bezoard. Succini*, *Mixt. Simpl. Ol. dest. Sabin. Cinam. Caryoph. Angel. Succini*, *Junip.* &c. Huc etiam pertinent omnia *Salia urinosa volat.* paulò ante tradita, *tùm sibi relicta*, *tùm oleosa reddita*, & ex his plura alia invicem mixta & composita. Consultum autem est, ut hæc propinentur ægris circa illa tempora mensis, ubi sangvis effluere consvevit, speciatim, si menses experta fuerit ægra, tempus ordinarium ipsa indicare poterit: Sin minus, novilunium aliqvo modo est attendendum. Qvin & non incommodum erit, imò sæpius necessarium, præcipuè in subjectis plethoricis, sangvinis impetum versus inferira magis provocare sangvinis emissione institutâ vel per *venæ sectionem*, vel hujus vicarias *cucurbitulas*. Fieri hoc commodè potest in partibus inferioribus, ubi pro circumstantiarum ratione vena modò in uno, modò in utroq; pede est secanda. Cucurbitulis verò scarificatis si uti placebit, suris hæ applicari possunt.

§. 26.

Inqvirendum deniq; nunc erit, qvomodo ille *mensium defectus* tolli qveat, qvi ex *uteri* mala conformatione exoriri solet. Prima itaq; cura sit, ut viarum uteri tàm advehentium, qvàm emittentium angustia, qvantum qvidem possibile, tollatur. Si itaq; tumor qvidam præter naruralis, e. g. vesicæ vel intestini inflammatio arterias sangvinem utero adducentes comprimant, & hinc mensium fluxus cesset, ordinarium ille recursum obtinebit, si talis tumor, qvi peculiarem medendi methodum reqvirit, fuerit sublatus. Qvod si ve-

ſi verò à fibris uteri nimiùm ſtrictis, vel à particulis heterogeneis è maſſa ſangvinea huc congeſtis tubuli ſangviferi coarctentur, aut planè obſtruantur, opera impendenda venit, *vel* ut fibræ uteri conſtrictæ relaxentur, *vel* ut particulæ uteri vaſculis inhærentes, ſangvinisq; egreſſum inhibentes removeantur. Ad hunc ſcopum obtinendum externa in ſubſidium ſunt vocanda, qvæ vel toti inferiori corporis regioni, vel partibus genitalibus applicantur. Adeoq; conducunt hìc maximè *Balnea* ex vegetabilibus emollientibus & ſvavem odorem exhalantibus parata, qvalia ſunt *Herbæ qvinq; emollientes* dictæ, *Meliſſa, Artemis. Puleg. Chamæmel. Rosmar. Origan. Sabin. Salv. Baccæ Lauri, Junip. Rad. Alth. Lil. alb. Ariſtol. Bryon. Rub. Tinct.* &c. Ut verò eò melior ſubſeqvatur effectus, ante hujus ingreſſum commodùm erit exhibere *interna* qvædam *volatilia*, & qvæ motum ſangvinis reddunt fortiorem, qvalia ſupra ſunt relata.

§. 27.

Suffitus & vapores hinc porrò conveniunt, qvæ particulis ſuis tenuiſſimis tubulorum oſcula conniventia recludunt, obſtructiones incidendo & extenuando particulas craſſas & viſcidas tollunt. Hæc ſuffimenta modis variis, variisq; remediis inſtituuntur; v. g. ex *Colocynthide, Sabina, Myrrha, Gum. ammon. Styrace*, & aliis *aromatibus*, qvæ prunis injicienda ſunt, ut ad uterum ſuffitus per tritorium aut tubulum uterinum derivari poſſit. Huc ſpectat *vapor è lixivio ſcoriarum reguli antimonii* ignitis ſilicibus affuſo proveniens, qvi dilatatis cruribus eſt excipiendus. Qvibus tamen vix poſtponendum eſt inſtrumentum *Glauberi*, qvod in *Furn. Phil. c.* 88. *p.* 235. deſcribit, cujus beneficio *Salia volatilia*, imprimis *vapor ex Sale ammon. alcali fixi additione excitatus* utero communicatur. In hujus verò defectu recipiatur phiola, cui de ſpiritu volatili aliqvid ſit infuſum, & ore

ore phiolæ linteis mollibus circumducto, pudoris sinui applicetur, fundum verò phiolæ carbonibus candentibus admoveatur, qvo facto spiritus volatilis ascendens exoptatum edit effectum. Clausura deniq; uteri vaginæ, sive à primo ortu, sive ab ulcere aut vulnere inducta fuerit, ferro erit reseranda, qvod ab operationibus *Chirurgicis* est expectandum.

§. 28.

Promoto ita mensium fluxu, *Symptomata* illius *defectum* concomitantia spontè cessabunt. Præ cæteris tamen maximè est monendum, ne excretiones qvæcunq;, in primis verò sangvinis, à retentis mensibus ortæ statim sistantur, sed in ordinem redigantur; natura enim coacta id, qvod sibi molestiam creat, ubi ubi potest, evacuare conatur. Sic cum vomitum cruentum tonsor qvidam fœminæ mensium obstructione laboranti sisteret adstringentibus, & inprimis opiatis, à vomitu qvidem liberata est misera, sed brevi post animam efflavit. Hic itaq; potius sangvis superfluus per Venæ sectionem in pede instituendam est imminuendus, ut reliqvæ curationi postea locus sit relictus.

§. 29.

Superest, ut de *Diæta* tandem *mensium defectui* medente coronidis loco aliquid adjungamus. Versatur illa circa sex res non naturales dictas, medias inter statum sanitatis & ægritudinis, cum vel, ad hunc vel ad illum pro circumstantiarum varietate disponant. Primum locum inter has tenet *aër*, qvi eligendus est moderatè calidus & purus, vitandus verò est frigidus, crassus, & nebulosus. Succedunt huic *assumta*, ubi victus non concedatur multus, sed mediocris; interdicenda sunt multò magis crassa, cruda, viscida, dura & acida, qvalia sunt inprimis pisces, ac carnes salitæ, vel fumô induratæ; item qvæcunq; adstringentia, & fructus horæi.

Con-

Convenit aromatum uſus & pleraq; aromatica. Panis ſeligendus eſt benè fermentatus, & imprimis ſecalinus ſtomacho maximè amicus. Pro potu porrigenda eſt cereviſia defæcata, non recens, non acida; vinum qvoq; bonæ notæ, imò interdũ medicatũ per infuſionem appropriatorũ vegetabilium factum. Nunqvam negligendus eſt corporis *motus*, moderatus tamen ille ſit, & potius ante, qvàm poſt aſſumtum cibum inſtituatur. *Somnus* non ſit nimius. Sedulò qvoq; opera danda, ut viæ iſtæ, per qvas qvarumvis digeſtionum excrementa emittuntur, ſint patulæ. *Veneris exercitium*, ſi honeſtè fieri poterit, non eſt omittendum, cum exinde ſpirituum & ſangvinis motus maximè intendatur. Minimè deniq; indulgendum vehementioribus *animi affectibus*, v.g. triſtitiæ, mœroribus, &c. Semper potius hilares ſperent exoptatum adverſæ valetudinis

FINEM.

Viro Clariſſ. Experientiſſ.

DN. JOHANNI JUSTO BöHMIO

cùm in Reg. Hafnienſ. Athenæo

Medicinæ Doctor ſollenniter pronunciaretur.

EXorere Arctois, Böhmi, nove Phoſphore, terris,
Atq; ſalutiferâ pharmaca ſparge manu:
Totus Apollo patet; tibi tota Minerva miniſtrat,
Et Medici faciles in tua vota Dii:

Unda

Unda favet, tellusq; favet, per Falſtrica culta
Germina mille tibi, qvæ famulentur, erunt.
Naſcitur una hodie circum tua tempora Laurus,
Centum alias Mortæ vis hebetata dabit.

OL. BORRICHIUS.

In diſputationem Inauguralem

DE DEFECTU MENSIUM MULIEBRIUM.

DEficiunt nobis menſes, anniq; dieſq;,
Ut bene tractetur nobilis arrha ſenis,
Scilicet Hippocratis Coi, pleno ore fatentis:
Longa ad diſcendum eſt *ars* ſacra, *Vita brevis*.
Deficiunt menſes, & ſangvis deficit ipſe,
Hinc neqveunt fœtum progenerare Patres.
Tu Matrum curas diſpendia, Clare BohemI,
Purpureum & ſolidum flumen ab arte venit;
Qvis Patribus nobis, qvi reſtituiſſe laboret
Defectum vitæ & ſangvinis, alter erit?

fundebat in Muſæo Dni Bohemi, inſignis Medici, Amici honoratisſimi, jam ad honores Doct. capeſſendos fauſto omine abiturientis, Nycopiæ Falſtrorum

FRIDERICUS BRANDT,
Paſtor & Præpoſitus.

